

Csak indokoltan!

A rugalmatlan gazdálkodásból, a tartalékok kihasználatlanságából eredő többletkiadások nem fizetethetők meg a vásárlóval — állapította meg az Országos Anyag- és Árhivatal egyik ellenőrzésének tanulságaként. Az Árhivatal ellenőrei az Észak-magyarországi Kőbánya Vállalatnál egyebek között azt vizsgálták, hogy indokolt-e a vállalat áremelési szándéka. A vállalat a kapacitás kihasználatlanságából származó többletköltségek miatt, illetve a nyereség pótlására egész évre számítva összesen 24 millió forinttal akarja emelni egyes termékeinek árát. Ezzel az Árhivatal nem értett egyet, mert véleménye szerint az ellenítés a VI. ötéves terv árpolitikájával. A nagyobb nyereséget ne áremeléssel érje el a vállalat, hanem azzal, hogy jobban alkalmazkodjék a megváltozott népgazdasági körülményekhez, az új piaci helyzethez.

Az Árhivatal álláspontjával az Építésiügyi és Városfejlesztési Minisztérium is egyetértett, fokozta ellenőrzését, és az Észak-magyarországi Kőbánya Vállalatához hasonló áremelési szándékot hiúsított meg a Dél-magyarországi Kőbánya Vállalatnál, valamint a Beton- és Vasbetonipari Műveknél.

Tapasztalattal, szakértelemmel

A társadalombiztosítás ügyintézőinek munkájáról

Ha megbetegszik az ember, nemcsak a család tagjai, hanem jórészt az egészségügyi dolgozói állnak „csatornába”. Adminisztratív intézkedések is szükségesek ahhoz, hogy a munkából kiesett, keresésképtelenné vált dolgozók anyagi támogatásban részesüljenek. Ezeket az ügyeket, valamint a gyermekápolási táppénz, a családi pótlék kiutalását az egyes munkahelyek társadalombiztosítási ügyintézői végzik. S hogy miként, milyen feltételek között, arra egy nemrégiben végzett főlmerés ad választ.

A megyében mintegy százötven ezer dolgozó társadalombiztosítási ügyeit 387 ügyintéző látja el. Közülük 176-an függetlenített állásban vannak, tehát fő foglalkozásuk ez. A tapasztalat szerint többségük nagy szakértelemmel és a dolgozók érdekeit szem előtt tartva látja el feladatát. A főlmerés azonban rávilágított arra is: általában nem megfelelő körülmények között dolgoznak az ügyintézők. Igen kevesen vannak, akik külön szobában intézik a beteg, rokkant vagy idős dolgozók sokszor bizalmas,

szociális biztonságukat szolgáló ügyeit.

A vizsgálat fényt derített arra is, hogy a munkáltatók és az érintett dolgozók figyelmét elkerülte egy sokak számára jótékony lehetőség. Szociális és egyéb indokokkal a társadalombiztosítás megyei igazgatója kivételes ellátásra — táppénzre, gyermekápolási táppénzre, családi pótlékra — adhat engedélyt. A munkahelyek tehát hátrabban éljenek javaslattevő kérelmet előterjesztő jogukkal!

Az éremnek azonban van másik oldala is. A társadalombiztosításnak a munkáltatók és a dolgozók érdeke mellett szolgálnia kell a népgazdaság érdekeit is. Márpedig ez akkor sikerülhet, ha valóban csak azok veszik igénybe a táppénzeket, akiknek betegsége ezt indokolja. Helyes tehát, ha az egyes intézmények — mint ahogy erre példa is van — rész-munkaidőben betegellenőrt foglalkoztatnak. Sajnos, szükség van munkájukra, mert közérdek, hogy föllépünk a munkafegyelmet megsértők és a táppénzesalók ellen.

Államunk sokat tesz a beteg, rokkant és idős dolgozó emberek és hozzátartozók anyagi biztonságáért. A társadalombiztosítás ügyintézőinek nem kevés a szerepük abban, hogy miként jutnak érvényre a szociális intézkedések. Erdemes tehát a munkahelyek vezetőinek is nagyobb figyelmet szentelniük erre a munkára, s alkalomadtán, érdem szerint el is ismerni azt. Az ő kellő érdeklődésük, segítségadásuk is hozzájárulhat ahhoz, hogy az ott dolgozók társadalombiztosítási ügyeit még nagyobb hozzáértéssel és tapintattal intézzék az erre hivatottak.

Ch. A.

Találmány

Magyar találmány, szalmabálarendező- és -rakodó gépsor gyártását kezdte meg a polgári Egyetértés Termelőszövetkezet kőszárhegyi lakatosüzeme. Az idén 17 bálarendezőt és hidraulikus bálarakodót készítenek az Agrotárszól megrendelésére.

Az acélprofilból készülő berendezések a gabonabeta-karítás nehéz fizikai munkájától, a szalmabálák összegyűjtésétől, felrakásától és kizajlásától mentesíti a mezőgazdasági munkásokat. A bálarendező közvetlenül a szalmabálázó géphez kapcsolva egyenletben összegyűjti a 30 kilós szalmabálákat a tarlón, a rakodóberendezés pedig pótkocsira, illetve kazalba rakja azokat. Az ötlelet munkagépekkel szeptemberben országos bemutatón ismerkedhetnek meg a szakemberek, a polgári Egyetértés Tsz-ben.

Öt tehén szülte borjú „ötös ikrek”

Magyartarka tehének Holstein-fríz borjakat ellettek a Vasalján, a Pinka menti Tsz-ben. Hazánkban először sikerült ezt a biológiai „csodát” műtét nélkül egy tehénésztben megvalósítani. Amerikai és nyugatnémet tapasztalatok alapján a gazdaság egyik Holstein-fríz tehénének méhéből a megtermékenyült petesejtet — az úgynevezett zigótákat — kimosták, s a magyartarka tehének méhébe ültették át. Összesen kilenc tehén vemhesült meg így, s ezek közül öt ki is hordta a borjút.

Tandi Lajos

Befejeződött a művelődés-elméleti nyári egyetem

Sikeres továbbképző fórumok

Gazdaság és kultúra című témakörben az elmúlt héten tízedszer rendezték meg a szegedi művelődéselméleti nyári egyetemet. A kurzuson 12 előadás hangzott el gazdaság és kultúra összefüggéseiről, kölcsönhatásairól. A résztvevők megtekintették a szabadterei játékok előadásait, az ünnepi hetek kiállításait, s kirándulásokon is voltak.

Az MTA újszegedi Biológiai Központjában, a nyári egyetem előadásainak helyszínén tegnap, csütörtökön délelőtt tartották a záróülést. Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese, a TIT megyei szervezetének alelnöke értékelte a jubileumi tanfolyam munkáját. Elmondta, hogy a tematika a társadalom fontos kérdéseire irányította a részt vevő népművelők, közművelődési szakemberek figyelmét. Az előadások során egységes egészé állott össze gazdaság és kultúra sokszálú kapcsolata.

Összefoglalójában kiemelte azokat a tényeket és feladatokat, amelyekkel számolniuk kell a közművelődés mindennapi gyakorlatában. Szólt arról, hogy a szocialista építés előrehaladtával párhuzamosan nem növekedett a kultúra iránti igény, a fronttörtést ezen a téren még nem sikerült végrehajtani. A kultúra fogalmát sokan leszűkítették ér-

telmezik. Pedig a munkakultúra, az életmód kulturáltsága és sok más egyéb összetevő bizonyítja a fogalom tágasságát, összetettségét. Gyakran előfordul még a kultúra prakticista szemlélete, s nem kellően él társadalmunkban az a szemlélet, hogy a termelő ember nyitottsága, műveltsége, kulturáltsága egyre inkább termelési tényező. Arról is beszélt, hogy illúziók helyett feladatainkat korunk társadalmi valóságát elemezve kell kitűznünk, a haladás által napirendre került problémákkal kell foglalkozni. Az innovációs készsége felkészítés a közoktatás és közművelődés alapfeladatai közé tartozik, s e két területnek egymásra kell épülnie. Befejezésül a kultúratervezés és -korszerűsítés ideológiai alaposságának és biztonságának fontosságára hívta fel a figyelmet. Az előző évekhez hasonlóan a jubileumi művelődéselméleti nyári egyetem előadásai is hasznos elméleti municiókkal gazdagították a résztvevőket.

Befejezte munkáját a TIT Csongrád megyei szervezetének két nyári egyeteme, a pedagógusok és a közművelődési szakemberek szegedi nyári továbbképző fóruma. Molnár Zoltán, a TIT megyei titkára elmondta, hogy mintegy 600-an vettek részt

a két kurzuson az ország minden részéből. A TIT mintegy húsz nyári egyeteme közül a szegedi iker-tanfolyamainak van legnagyobb tömeghatása, bázisa. Az előadásokat tartalmazó kiadványok igen népszerűek, a tanárképző főiskolán, egyetemi szakokon ajánlott irodalomként szerepelnek. A szegedi fórumok népszerűségének elsődleges oka, hogy időszerű témákat tűz napirendre, a legfrissebb problémákkal élve meggy a gyakorlatnak, elvi-elméleti tisztázásra ad lehetőséget. Az előadások mellett nagy sikere volt a két anekdotának, melyet Czeizel Endrével a tehetség biológiai problémaköréről, illetve Pándi Pál akadémikussal a kultúra áruváltáról szerveztek. Különös hangsúlyt adott a művelődéselméleti nyári egyetemnek, hogy a népművelési szakemberek egyetlen elméleti továbbképzési fóruma.

Molnár Zoltán azt is elmondta, hogy jövőre a pedagógiai kurzus a tanórán kívüli munka elméleti kérdéseit tűzi napirendre, a művelődéselméleti nyári egyetem témája pedig a kultúra és a politikai nevelés kapcsolata, illetve a közművelődés feladatainak elemzése a politikai műveltség fejlesztésében lesz.

T. L.

„A szellem alakot ölt”

Két szegedi könyvkiállításról

„Albert Karpnak, a kiváló tipográfusnak gondolatai fogadják a Somogyi-könyvtár olvasótermében a Magyar irodalom — Könyvművészet című kiállítás látogatóit. „Azoknak a sokaknak a lelkesedése — akik könyveket szednek, nyomnak és köntnek, akik illusztrálják, tervezik és kiadják őket — nemesebb természetű. Nemcsak kenyérükért szednek és nyomnak, hanem örülnek, hogy segítséggel a szellem alakot ölt.” Irodalomnak és könyvnyomtatásnak, irónak és képzőművészetnek „zenei ket-tőséget” juttatja el a Somogyi-könyvtár kiállítása, amikor Heltai Gáspártól Nagy Lászlóig izgalmas keresztszemlélet nyújtja e partnerkapcsolatnak. S ha ez a tárlat történelmi keresztszemlélet, akkor az MTEZ Technika Házának tegnap megnyílt könyvkiállítása az elmúlt év országos versenyének díjazott termékeiből, a nyomdák művészi munkájának keresztmetszetét reprezentálja.

Az 1700-as évektől kezdve olyan köteteket választottak ki a Somogyi-könyvtár munkatársai bemutatásra, melyek igényesen formáltak, gazdagon illusztráltak. S arra is alkalmat adnak több kiadás egymás mellé helyezésével, hogy a különböző korok stílusai is bepillant-hasson az érdeklődő. Régi kötetek és hasonmás kiadványok (az utóbbiak nosztalgia-ánk termékek is) vesznek el bennünket a hazai könyvnyomtatás első darabjaitól a legfrissebb kötetekig.

Heltai Gáspár, Bornemisza Péter, Zrínyi Miklós, Gyöngyösi István, Dugonics András, Kármán József, Fazekas Mihály, Csokonai Vitéz Mihály jelzik az 1700-as évek és az 1800-as évek elejének igényes könyvtermését. Érdekes összehasonlítani, mennyire másként közel-ledik Katona Bánk bánjának világához Borsos Miklós és Konecsni György; Arany János balladához Zichy Mihály. Buday György és Berki Viola; Petőfi verseihez Jaschnik Álmós, Reich Károly és Würtz Ádám; Madách remekéhez Haranghy Jenő, Kákonyi István, Zichy

Mihály, Kádas Livia és Hincz Gyula, Ady költeményeit hogyan fordítja szecesszióba Nagy Sándor, expresszív korrajzá Bajá Benedek, lényegre törő rézkarcá Borsos Miklós, linófoltokká Haly Háróly László, aprólékos tollrajzá Karol Ondrečka, Juhász Gyula, József Attila és Radnóti mily színesen szóial meg Szász Endre tolla, Csernus Tibor karcolótúje, Buday György metszőkése, és Kass János rajzszerzője. S záróakkordként miként egészíti ki egymást egyetlen művész verse és rajza Kassák Lajos, Kondor Béla és Nagy László csodálatos kö-teteiben.

A nyomdák elmúlt évi versenye kicsit szűrkébbnek tűnik a Technika Házában látható anyagot szemlélve, mint a korábbi esztendőben. S nem elsősorban mű-faji tekintetben, hisz a könyvek mellett látni itt plakátokat, posztereket, fal-naptárakat, lemezborítókat, bélyegeket, képeslapokat, ha-nem mindenekelőtt könyvek tekintetében. A könyvcsinálás igencsak komplex tevé-kenység, nem félhető meg csupán a szépség oldaláról. Legalább ennyire fontos a használhatóság, áttekinthetőség, precizitás, kezelhetőség. Mennyire másként használunk egy képzőművészeti albumot, mint egy egyetemi tankönyvet, egy antológiát, mint egy díszkiadást, egy szótárt, mint egy regényt.

S mennyire más feltétele van egy magyar nyomdának, ha külföldi megrendelésre dolgozik, vagy ha hazai tömegkönyvet készít.

Csemegék így is láthatók a bemutatón, csak jelfőtő-ként emlitem. A májmuni kódexet, a kétkötetes Faust-kiadást, Nagy László Szárny és piramis című könyvét, a Paál László-albumot...

Végül hadd idézzem Heinrich Mann tanulságos gondolatát az olvasóterem fogadófaláról: „Aki jó könyveket szépen formál meg, az részt vesz a jövő kialakításában, mert „A ma könyvei a holnap tettei”.

A sublót díszei

Hagyományok Tápén

A hagyományos elrendezésű, tápai parasztházbeli fő-helye a szentsarok volt. A kemencével átellenes sarok ez, ahol az asztal és az azt övező sarokpad állott. Fő-helynek számított a sublót is, amely az utcai végfalhoz simuló egyik sarokpad és az ágy (Tápén koléda) volt. A sublót fiókjaiban ruhákat tartottak. A fölsoben az asz-szony fejre, vállra való kis és nagyselyem kendőit, a mohár és a berlinerkendőket. Ugyanott volt a helye a kontyfüsűnek, a fityulának, az imakönyveknek, a család iratainak, az embőr ünneplős kalapjának és a kis batyuba kötött, összespórolt pénznek. Amire vigyáztak. Ezért a sublót fölso fiókja zárhatóra készült, kulcsát a háziasszonyok jól elrejtették.

Költőpéncz gyanánt egy-két papírpénzt a sublóterítő alatt, aprópénzt pedig az egyik bögrében, a sublót tetején tartottak. A második fiókba az asszony alsó és fölso szok-

nyál, a tesónállók (testhezál-lók), szatyorkák és blúzok, kötények és a botosok (fehér és csíkos harisnyák) kerültek. Ennek a fióknak sarkában, egy kis dobozban, volt helye a gyöngykalárisznak és más ékszernek is. Négyfiókos sublót esetében a harmadikban kapott helyet az ember gatyája (négy-, ill. hatszélgyatyák ezek, amelyeket ünnepre vi-seltek a férfiak), az ingek, az ezüstgombosorok lajbi és a vasárnapiós pelócsés nadrág. A negyedik, ilyenképpen legal-só fiókba a mángorolt lepe-dők, sublót és koléda terítők, a firhang és más fehér anyag-ok kaptak helyet. A mángu-latlan ruhadarabokat a — fő-helyről az ajtó mögötti sarok-ba került — menyasszonyi ládában tartották. A meny-asszonyi láda helyén, a múlt század végétől a sublót szol-gált. Mivel a ládát naponta fölnyitották — hogy belőle valamit kivégyenek, vagy te-gyenek bele —, annak tete-jére semmi sem került. Dí-szű szolgáló rajta, valamint az elején és a két oldalán, a színes virágfestés. A sublót terítőjének szélére csipkét varrtak vagy singölték. Erre kerültek a csencsrösök vagy töncsörék. Cserépből, illetve porcelánból készült, legin-kább híres búcsújáró helye-

ken vett festett oldalú bögrék, komaedények, szentek, üvegporharak, rejtött Máriák, (üvegszekrényekben lévő Mária kép), feszület, keretes, taipas fényképek ezek, amelyek izléses formában sora-koztak. Mivel a házbelsőt egykor évente ismét szentel-ték, csakis szentelt tárgy ke-rülhetett a sublót tetejére, elsősorban dísznek. Am va-lamennyire volt funkciója is. A komaedényekben a gyerkök-egyas komaasszonynak vitték a csirkelevest, a paprikást, A két edény egymásra tehető volt, amelyre egy-két lekvá-ros fánköt tettek. Főként az „Emlék” feliratos bögréket vették szívesen a legények a lányoknak, búcsúfiaként — e bögrét a régi tápaiak selyé-ra-bögrének is nevezték, bár ajándékozásuk nem jelentett jegyességet. A domború dí-zsítésű bögréket gyermekek-nek vették a szülők, de egy-másnak a nagylányok is, sze-retetük jeléül. Ha a gyermek-kei keserűvizes teát itattak — leginkább ezekből a bögréből itta meg, mert szép bögréből ihatta, nem kért kettővel. A legbecesebb csencsrös volt a radnai bögre, amelyben az aprópénzt tar-tozták. Sem a gyerek, sem az embőr nem nyúlt bele.

Ifj. Lele József

Korszerűbb kapcsolók

Élvilágító kapcsolóval, csengőgombbal és jelzőlámpás kapcsolóval kiegészített dugalljal bővült jövőre a Kontakta Alkatrészgyár vil-lamoszerelési Kontálniux-családjá. Ezekben a hóna-pokban készülnek fel a kü-

lönféle kombinációk — egy keretben több kapcsoló, vagy kapcsoló és dugzaj pá-rostítású variációk — gyár-tására is, melyek szintén a jövő esztendőben kerülnek az üzletkebe.